

Akademija *za gledališče, radio, film in televizijo*

Univerza v Ljubljani

Mednarodni znanstveni simpozij

Film, radio in televizija med pandemijo

Program in zbornik povzetkov

Ljubljana, 21. in 22. september 2022

Akademija za gledališče, radio, film in televizijo

Aškerčeva 5, Ljubljana

Film, radio in televizija med pandemijo

Mednarodni znanstveni simpozij
UL AGRFT
Ljubljana, 21. in 22. september 2022

Mednarodni znanstveni simpozij *Film, radio in televizija med pandemijo* bo pod drobnogled postavil vpliv pandemije na medije, ki so jih v 21. stoletju že precej zasenčili novi mediji, globalna zdravstvena kriza pa je te karte znova premešala. Kinodvorane so za dalj časa zaprle svoja vrata, filmi pa so prek pretočnih platform zapolnili čas, ki smo ga preživljali v karanteni. Televizija in radio sta stopila v ospredje s svojo ažurnostjo in v nekaterih segmentih populacije še vedno precej večjo dostopnostjo od spletnih medijev, kar jima je povrnilo družbeno vlogo, kakršne že dolgo nista imela.

Razmišljali bomo o temah in vprašanjih, kot so:

- Kakšne transformacije in težnje je v medijski krajini sprožila pandemija? So spremembe kratkoročne ali se obeta trajnejša premena medijske krajine?
- Kako so se na pandemijo odzvali filmski ustvarjalci? Se je povečala dokumentarna produkcija o upravljanju pandemije in iskanju rešitev ali se je okrepila igrana produkcija, ki skuša raziskovati, eksploatirati ali miriti človeške strahove, ki jih je naplavila zdravstvena kriza?
- Kako se je zaradi zaščitnih ukrepov spremenil način dela filmskih/televizijskih/radijskih ustvarjalcev? Kako so se morali prilagoditi, čemu so se morali odpovedati, kakšne nove zgodbe/oddaje so zasnovali?
- Kako je vloga, ki je pripadla radiu in televiziji v mnogih državah v luči obveščanja državljanov o ukrepih, preoblikovala programske sheme? Kako je to vplivalo na kakovost? In kako je to vplivalo na neodvisnost javnih servisov?

Vodja simpozija:

Polona Petek, UL AGRFT

Programsko-organizacijski odbor:

Polona Petek, UL AGRFT

Maja Krajnc, UL AGRFT

Urednica zbornika povzetkov:

Polona Petek, UL AGRFT

Simpozij je prvi mednarodni interdisciplinarni znanstveni dogodek v organizaciji Katedre za filmske in televizijske študije, Oddelek za film in televizijo, UL AGRFT.

Program

1. dan

9:00–9:45 registracija

9:45–10:00 nagovor dekana UL AGRFT, prof. Tomaža Gubenška
uvodna beseda vodje simpozija, doc. dr. Polone Petek

10:00–11:30 1. vabljeno predavanje

Slavko Splichal: O demokratičnih potencialih digitalizirane javnosti in medijev

Slavko Splichal bo v otvoritvenem predavanju simpozija ponudil vpogled v dolgoročno transformacijo medijev in javnosti v obdobju upodatkovljanja komuniciranja.

Prof. dr. Slavko Splichal je profesor komunikologije na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti in Academia Europaea, predstojnik Evropskega inštituta za komuniciranje in kulturo (EURICOM) in predsednik posvetovalnega odbora Evropskega združenja za komunikološko raziskovanje in izobraževanje (ECREA). Prejel je vrsto nagrad in priznanj, med drugim Zoisovo nagrado za vrhunske znanstvene dosežke (2000) in zlato plaketo Univerze v Ljubljani (2015). Je avtor številnih knjig in člankov s področja komunikologije, njegova celotna bibliografija obsega več kot petsto enot. Vrsto del je izdal v tujini, kjer je letos izšla tudi njegova najnovejša knjiga z naslovom *Datafication of Public Opinion and the Public Sphere: How Extraction Replaced Expression of Opinion*.

Razpravo po predavanju bo moderirala Polona Petek.

11:30–12:00 odmor

12:00–13:30 1. panel (v angleškem jeziku)

Melita Zajc: Nove prakse v sodobni neigrani medijski kulturi: Primer WARSHADFILM

Pandemija je pospešila digitalno transformacijo filma in televizije. Za uporabo in proizvodnjo gibljivih slik smo večinsko sprejeli nova digitalna orodja. V teh novih in vseobsegajočih procesih sta se film in televizija, kot smo pojma razumeli v 20. stoletju, nepovratno spremenila. Za filmske medije se je 21. stoletje začelo šele po pandemiji. Katere so glavne značilnosti te nove medijske krajine? Osredotočila se bom na dva medsebojno prepletena procesa: na splošno pozornost do materialnosti medija in na pomembno vlogo filmskih ustvarjalcev pri poročanju o aktualnih dogodkih.

V svoji predstavitvi, ki jo je treba razumeti kot poročilo o delu v nastajanju, predstavljam delo WARSHADFILM, italijanskega filmskega dvojca (Tiziano Doria in Samira Guadagnuolo), ki je »izumik« in zdaj uporablja inovativen pristop, ki ponazarja to novo pozornost za materialno stanje z raziskovanjem potenciala materialnosti celuloidnega filma, ki presega nekoč običajno uporabo. Pri tem želim predstaviti nekaj značilnosti tega, kar razumem kot zelo poseben trenutek prehoda, ko bi morali biti

eksperimentiranje, izumljanje in iskanje novih rešitev čedalje manj obroben in čedalje bolj prevladujoč pristop. Tako lahko upamo, da bomo našli rešitve za težave, s katerimi se trenutno sooča naš svet, vključno s problemom omogočanja različnih izrazov in ustvarjanja medijske krajine, ki bi bila lahko vključujoča in reprezentativna za vse. Moja osredotočenost na neigrano medijsko kulturo je posledica še ene značilnosti sodobne medijske krajine, ki jo je razkrila pandemija: potrebe po zanesljivih informacijah in nezmožnosti tradicionalnih medijev, da bi ustrezno zadovoljili to potrebo, kar je vrzel, ki jo pogosto zapolnijo dokumentaristi.

Izr. prof. dr. Melita Zajc je profesorica komuniciranja in raziskovalka v lastnem podjetju za raziskovanje in svetovanje, ki sodeluje s podjetji v Evropi in podsaharski Afriki kot tudi z agencijami EU, kot sta EISMEA in REA, ter z Evropsko znanstveno fundacijo ESF. Kot filmska kritičarka piše za evropsko revijo o dokumentarnem filmu *Modern Times Review* in redno sodeluje z revijama *Ekran* in *KINO!*. Bila je selektorica Jesenske filmske šole v Ljubljani, Festivala računalniških umetnosti v Mariboru in Festivala subverzivnega filma v Zagrebu, je avtorica dokumentarne serije o začetkih televizije v Sloveniji. Od leta 2019 sodeluje s Conseil International du Cinéma et de la Télévision CICT ICFT UNESCO. Predavala je na Inštitutu za podiplomski študij humanistike ISH v Ljubljani, na Fakulteti za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Univerze v Mariboru, na Univerzi za uporabne umetnosti na Dunaju in na Univerzi za jezik in komunikacije v Milanu. Je članica društva filmskih kritikov FIPRESCI in aktivno deluje v okviru svetovnega združenja raziskovalcev dokumentarnega filma Visible evidence.

Polona Petek in Andrej Lukšič: »Uživajte, dokler lahko!«: Vloga javne televizije v lokalni sekuritizaciji pandemije koronavirusa

Ob izbruhu pandemije so se mediji po vsem svetu napolnili s poročili, statistikami in napovedmi, ki so vzbujale strah. Kmalu so se pojavili tudi oporečniki, ki so takšne vsebine opisovali kot podpihovanje strahu, ustrahovanje, celo kot pornografijo strahu. Čeprav so odločevalci in strokovnjaki, ki so oblikovali odzivanje na pandemijo, odločno zavračali tovrstne očitke, glasovi oporečnikov niso potihnil; še naprej se množijo v alternativnih prostorih, večinoma izven mainstreama, medtem ko se družbene delitve, ki so se izoblikovale vzdolž različnih mnenj o odzivih na pandemijo in protikovidnih ukrepih, še naprej poglobljajo. V tem prispevku predlagamo, da si to situacijo ogledamo skozi prizmo sekuritizacije. Trdimo, da je namesto poenostavljenega obsojanja komunikacijskih strategij in ukrepov za upravljanje pandemije po vsem svetu bolj plodno, če jih razumemo kot komponente sekuritizacije pandemije, procesa, ki je bil najverjetneje dobronameran, vendar se je izkazal za kontraproduktivnega. Ta prispevek je poskus osvetlitve lokalne implementacije tega procesa v Sloveniji, pri čemer si bomo pomagali z analizo tiskovnih konferenc in drugih prispevkov, ki jih je predvajal javni servis RTV Slovenija. Poskušali bomo pojasniti delovanje in kontraproduktivne učinke sekuritizacije pandemije v Sloveniji, na koncu pa podali predlog: napočil je čas za desekuritizacijo pandemije.

Doc. dr. Polona Petek je predstojnica Katedre za filmske in televizijske študije na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo UL ter raziskovalka na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Po zaključenem doktorskem študiju na Univerzi v Melbournu je raziskovalno pozornost usmerila predvsem v vprašanja transkulturnosti, kozmopolitstva in mobilnosti na področju filma, v zadnjem času pa preučuje tudi položaj in vlogo televizije v medijski krajini 21. stoletja ter možnosti povezovanja teorije in prakse pri poučevanju filmske in televizijske vzgoje.

Izr. prof. dr. Andrej Lukšič je predavatelj na Fakulteti za družbene vede UL na programu politologija in raziskovalec v Centru za politično teorijo ter direktor Inštituta za ekologijo. Njegova raziskovalna pozornost je usmerjena predvsem v razmerja med stroko, politiko in javostjo, deliberativno demokracijo,

sodobno državo in nenazadnje kritiko politične ekologije, okoljske diskurze, okoljsko in ekološko pravičnost ter samoniklo organiziranje skupnosti. Je urednik zbirke OIKOS, ki izhaja v okviru *Časopisa za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo*, ter iniciator Mednarodne poletne šole politične ekologije na Fakulteti za družbene vede, ki je bila letos soorganizirana v sodelovanju z okoljskimi nevladnimi organizacijami.

Jana Jedličková: Uteha za starejše prebivalstvo: Uvedba programov za starejše na češki javni televiziji med zaprtjem družbe zaradi pandemije Covida-19

16. marca 2020 je Češka republika uvedla prvo od več zaprtij družbe zaradi pandemije Covida-19. Šole in državne meje so se zaprle že na začetku tistega tedna, večino državljanov so pozvali, naj ostanejo doma, če je le mogoče, in številna podjetja so se zaprla za nedoločen čas ali pa so bile njihove dejavnosti zelo omejene. Ljudje so bili prestrašeni, zavladata je panika in vsi so skušali doumeti, kaj pomeni pandemija. Češka javna televizija (Czech PSM) je presenetljivo hitro priskočila na pomoč ne le z obveščanjem o najnovejših podatkih o Covidu-19, temveč tudi z uvedbo posebnih programov, denimo za predšolske in osnovnošolske otroke, ki so bili primorani ostati doma. Ta referat pa se osredotoča na programe, namenjene starejšim državljanom, ki jih je ravno tako uvedla češka javna televizija. Že 23. marca 2020 je češka televizija PSM vzpostavila kanal ČT3 (tako imenovano »trojko«), ki naj bi oddajal predvsem nostalgčne programske vsebine, ki so nastale že pred žametno revolucijo in ki jih poznamo kot »normalizacijsko televizijo« (to so TV programi, ki so nastali na komunistični češkoslovaški državni televiziji med letoma 1970 in 1989), in nekaj programov iz 90. let. Namen prispevka je pojasniti, kako so javni mediji uporabili televizijsko in popkulturno nostalgijo, da bi starejšim prebivalcem med pandemijo Covida-19 nudili uteho, in predlagati, da je imela nostalgija na televizijsko občinstvo res pomirjujoč učinek, hrati pa je razgalila tudi zelo problematične vidike oblikovanja televizijskih programov.

Doc. dr. Jana Jedličková je doktorirala na Univerzi Palacký v Olomucu, kjer zdaj deluje na Oddelku za gledališke in filmske študije kot predstojnica radijskih in televizijskih študijev. Njeni raziskovalni interesi segajo od reprezentacij najstniških LGBTQA+ likov v sodobnih ameriških in britanskih televizijskih serijah do upodabljanja kriminologinj v sodobnih čeških televizijskih nadaljevankah (soavtorica knjige *The Work of the Female Heroine and Their Depiction in Czech Television Crime Series*, 2019). Je tudi članica raziskovalne skupine, ki s pomočjo metode mednarodnih primejav razvija strategijo za trajnostni razvoj javne televizije v dobi interneta. Jana Jedličková je tudi ena od ustanovnih članic češke Strokovne zbornice za enakost spolov.

Panel bo moderirala Maja Krajnc.

13:30–15:00 odmor

15:00–16:30 2. panel (v slovenskem jeziku)

Darko Štrajn: Pandemija, tehnologija in filmska forma

Filmska forma, o kakršni se pogovarjamo zlasti v primeru (kinematografskega) filma, se je v zadnjih dveh dekadah transformirala glede na digitalizacijo. Kot nekdanj v drugih parametrih transformacij – recimo ob prehodu iz nemega v zvočni film –, se je tudi spričo digitalizacije odprl prostor za multipliciteto agensov

in učinkov, ki so zamajali obstoječe koncepte. Vdor pandemije covid-19 v cirkulacijo gibljivih podob v vsem spektru od produkcije do konsumpcije pa ni samo pospešil potekajočih procesov, ampak je zapletel razmerja realnosti in njenih odrazov, če niti ne govorimo o tem, da je depresivnost zajela tudi lik Batmana.

Prof. dr. Darko Štrajn je l. 1983 doktoriral na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani z disertacijo o Fichtejevi filozofiji subjekta. Najprej je bil zaposlen v uredništvu tednika *Mladina* (1976–1986), potem pa je bil direktor in raziskovalec na Pedagoškem inštitutu, kjer je še vedno sodelavec v programski raziskovalni skupini za edukacijske raziskave. Poleg tega, med drugim, že več kot dvajset let sodeluje na podiplomski fakulteti za humanistične študije AMEU – ISH, predava pa še na Akademiji za umetnost Univerze v Novi Gorici. Je dolgoletni sodelavec revij *Ekran* in *Kino!*, sodeloval je na kakšnih dveh ducatih mednarodnih konferenc s tematiko estetike in objavil vrsto člankov v mednarodnih znanstvenih revijah ter poglavij v knjigah. Med šestimi doslej objavljenimi knjigami se tri v celoti ali delno posvečajo problematiki filma in vizualnih medijev: *Melodrama – žanr sreče in obupa* (1989), *From Walter Benjamin to the End of Cinema* (2017) in *Ali eksistenca ali subjekt?* (2022).

Maja Krajnc: *Steakhouse*: otipljive podobe nasilja

Večkrat nagrajeni in mednarodno odmevni nedavni kratki animirani film *Steakhouse* (2021) Špele Čadež, za katerega je scenarij napisal Gregor Zorc, je nastajal v obdobju pandemije. Ta ni zaznamovala le produkcije in distribucije filma, temveč je povzročila tudi razmah nasilja v družini, ki ga tematizira *Steakhouse*. Film bomo premislili skozi narativna določila, stilistične značilnosti in ustvarjalne prijeme in tehnike. Prav forma namreč določa učinek zgodbe in nam omogoča prepoznati idejno plat. Otipljivost animiranih podob, na primer, lahko do neke mere pripisujemo analogni tehniki multiplana in avtoričinemu preiskovanju (z)možnosti (animiranega) filma. V analizi bomo prepoznavali tudi vzporednice s kanoniziranimi deli filmske umetnosti, denimo s *Cléo od 5 do 7* (Cléo de 5 à 7) cineastke Agnès Varda.

Doc. dr. Maja Krajnc, urednica filmsko-teoretskih prevodov monografij in zbornikov, publicistka in raziskovalka. Odgovorna urednica revije *KINO!* ter glavna mentorica in snovalka izobraževalnega programa Ostrenje pogleda. Visokošolska učiteljica na Oddelku za film in televizijo UL AGRFT.

Alen Golež: Spremenjeni gledalec

Referat je razširitev prispevka za spletni zbornik projekta *Umetnost v času korone* (v kratkem objavljen), v katerem orišem spremembo gledalske filmske izkušnje. Gledalec se že dlje časa zaradi razvoja tehnologije, ki mu danes daje maksimum svobode in nadzora v obliki videa na zahtevo, vse težje prepusti filmski umetnosti. Ta proces izgubljanja moči umetnosti, da zadrži gledalčevo pozornost, se potihoma odvija že vse od pojava televizije, s pandemijo pa je dobil nepričakovan pospešek. Medtem ko so bili kinematografi zaprti, se je zgodil razcvet platform pretočnega filma, hkrati pa smo v teh dveh letih zaradi ostajanja doma, ko smo začeli drugače dojemati čas, spremenili filmske navade in izgubili velik del sposobnosti, da posvečamo pozornost eni določeni stvari že petnajst minut, kaj šele uro in pol, da bi lahko na mah pogledali povprečno dolg film. Filmov zaradi pretočnih platform danes pogledamo več kot kadarkoli prej, toda privzeta filmska izkušnja je zaradi svobode, ki jo te platforme ponujajo, daleč od kino izkušnje, kjer sedemo v zatemnjeno sobo in se posvetimo zgolj filmu. Privzeto doživljanje filma danes, v postpandemijskem času, tako zaznamujejo nenehna prekinjanja filma zaradi pogledov na telefon, vse bolj pa je danes zaradi fleksibilizacije časa kot posledice vse večje prekarizacije, ki se je prav tako razmahnila po koroni, postala samoumevna predpostavka, da bomo med filmom zaspali ali ga morali prekiniti z

odhodom od doma. Opisano problematiko bom povezal s strukturo filmske forme in tem, kako opisane prekinitve (na gledalca neviden način) slabijo moč filmskega dela, s tem pa spreminjajo gledalčev odnos do njega. Izpostavil bom pomembnost preloma z pandemijskimi filmskimi navadami.

Alen Golež je študent prevajalstva in filozofije na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru ter filmski kritik za spletni portal *Koridor*.

Panel bo moderirala Polona Petek.

16:30–17:00 odmor

17:00–18:30 2. vabljeno predavanje

Sandra Bašić Hrvatin: Lahko noč in srečno

Sandra B. Hrvatin bo v svojem predavanju obravnavala vzroke za krizo medijske industrije in podala kritiko nekaterih ključnih mitov, na katerih je stoletja temeljilo novinarstvo. Posebno pozornost bo namenila vzponu in zatonu medijske tovarne, ki je temeljila na oglaševalskem poslovnem modelu in preprodajanju pozornosti občinstva. Izguba oglaševalskega denarja, ki je bil stoletja temelj novinarskega posla, pojav novih komunikacijskih platform, ki so vse bolj koketirale s proizvodnjem medijskih vsebin, spremenjene medijske navade ljudi, ki so uničile tradicionalne koncepte občinstva, in na koncu navdušenje nad avtomatizacijo pri proizvodnji vsebin kažejo na to, da je bila industrija, ki bi morala misliti, kaj se dogaja v svetu, najbolj neobveščena, neveščča in nesposobna, da se sooči s spremembami na področju komuniciranja.

Prof. dr. Sandra B. Hrvatin je predavateljica na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem. Njeno znanstveno in raziskovalno delo se osredotoča na vprašanja medijskih politik, političnega komuniciranja, mednarodnega komuniciranja in regulacije informacijsko-komunikacijskega sektorja. Je avtorica več knjig o medijski politiki, javni radioteleviziji in medijskem lastništvu. Med letoma 1997 in 2013 je bila članica uredništva revije *Medijska preža*, ki je izhajala v okviru projekta *Media Watch* v Sloveniji. Bila je predsednica sveta za radiodifuzijo Republike Slovenije. Od leta 2000 sodeluje s Svetom Evrope, Evropsko komisijo in Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi kot neodvisna strokovnjakinja in svetovalka na področju medijske zakonodaje in demokratizacije medijskih sistemov.

Razpravo po predavanju bo moderirala Polona Petek.

18:30–19:00 odmor

19:00–21:00 projekcija študentskih filmov in pogovor z ustvarjalci in mentorji

Program kratkih študentskih filmov prikazuje, kako so se s pandemijo spopadali študentje. Medtem ko so eni doživljali blokado, je drugim pomenila ustvarjalni vzgib. Ob specifičnih videnjih posameznih avtorjev v kratkih filmih *O, sranje!* (David Champagne), *Poletje na Chengdujski 19* (Filip Jembrih), *Zavrti me* (Kristian Irgl) in dokumentarnem *Apokalipsa* (Tadej Vintar) se bo odvrtela tudi »Obletnica« 2020 (Anže Grčar, Margareta Grujić, Juš Hrastnik in Aljoša Nikolić), omnibus za produkcijo pri predmetu *Igra pred kamero* iz študijskega leta 2019/2020, posnet na Kvedrovi, ki je nastal na podlagi igralskih improvizacij

prek virtualnega okolja Zoom. Filmi so nastali pod mentorstvom Jureta Černeca, Ivane Fumić, Branka Jordana, Martina Srebotnjaka, Olge Toni in Jana Zakonjška.

Projekciji sledi pogovor z ustvarjalci in mentorji.

Pogovor bo moderirala Maja Krajnc.

2. dan

9:00–10:30 3. vabljeno predavanje

Marko Prpič: Radio in televizija v času pandemije (vsebine, poslušnost in gledanost)

Marko Prpič bo v svojem predavanju razmišljal o tem, kako so omejitve družabnega življenja, delo, pouk in študij od doma spremenili naše vsakodnevne navade, kar se je odrazilo tudi v povečani gledanosti televizijskih programov in drugačni rabi televizijskega in računalniškega zaslona ter mobilnih telefonov. Vse več je spremljanja vsebin z zamikom kakor tudi gledanja spletnih vsebin na televizijskem zaslonu, kar bo v doglednem času načelo ekonomsko osnovo komercialne televizije.

Dr. Marko Prpič je diplomiral iz zgodovine in filozofije, nato pa se je posvetil komunikologiji in medijskim študijem. Doktoriral je s primerjalno analizo osrednjih televizijskih poročil javne televizije TV Slovenija in njene zasebne konkurence Pop TV. Delal je na Radioteleviziji Slovenija, kjer je opravljal različna dela (pomočnik odgovornega urednika za glasbo na Radiu Slovenija, pomočnik odgovornega urednika televizijskega Razvedrilnega programa, pomočnik odgovornega urednika televizijskega Informativnega programa). Poklicno pot je končal kot pomočnik generalnega direktorja RTV Slovenija in svetovalec za programe slednjega.

Razpravo po predavanju bo moderirala Polona Petek.

10:30–11:00 odmor

11:00–12:30 3. panel (v slovenskem in hrvaškem jeziku)

Irena Radej Miličić in Lidija Dujic: Meje dialoga: študija primera »Ponedeljkove okrogle mize« Tretjega programa hrvaškega radia v predpandemičnem in pandemičnem obdobju (2013–2021)

Prispevek, ki je teoretsko umeščen med Bohmov dialog in Haagerupovo »konstruktivno novinarstvo«, želi raziskati novinarske/voditeljske/uredniške spremembe v radijski oddaji HR3 »Ponedeljkova okrogla miza« v obdobju pred pandemijo in med njo (2013–2021). Tretji program hrvaškega radia je bil nekakšen rezervat na HRT: popolnoma nekomercialen program, posvečen znanosti, kulturi in umetnosti, ki mu – tako kot HRT nasploh – nikoli ni uspelo ohraniti popolne zakonske neodvisnosti od vladajočih političnih struktur, toda uspevalo se mu je vsaj izogniti otipljivi oziroma slišni povezavi z njimi – do leta 2016. S primerjalno analizo medijskih vsebin (tj. transkriptov približno ducata izbranih oddaj), zlasti tistih z manj »dovoljenimi« gosti in temami, prispevek raziskuje dinamiko in okoliščine sprememb v uredniški/avtorski/voditeljski ekipi: dva urednika kanala, trije uredniki oddaj in sedem avtorjev/voditeljev. Naša delovna hipoteza je, da je bila pandemija le pretveza za posege v program, katerega glavni namen so bili pogovori z vabljenimi strokovnjaki o kulturi sprememb, kulturi vladanja in kulturi spominjanja. Ta študija primera torej temelji na dvojnem postopku: 1) analizi avtorjevega koncepta in 2) filološki analizi dialoga, ki skuša biti ne le verbalna, temveč tudi kulturna izmenjava, kot pravi Bohm, in ubira predvsem »pristop, usmerjen v rešitve«, kot pravi Haagerup.

Doc. dr. Irena Radej Miličić deluje na Oddelku za komunikologijo, medije in novinarstvo na Univerzi Sever (Sveučilište Sjever). Njeni akademski interesi so radijsko novinarstvo, predvsem tehnike intervjuja, kultura vladanja, politika zgodovine in medijska politika ter psihologija medijev. Ima skoraj deset let

izkušenj kot radijska voditeljica na HR3, uredila pa je tudi več kot 70 neleposlovnih knjig. Zelo rada prevaja iz slovenščine.

Doc. dr. Lidija Dujić deluje na Oddelku za komunikologijo, medije in novinarstvo na Univerzi Sever. Njeni akademski interesi so medijska pismenost, študije spola, zgodovina hrvaške književnosti in gledališča. Napisala je več leposlovnih knjig in dve literarni študiji *Ženska plat hrvaške književnosti (Ženskom stranom hrvatske književnosti)* in *Pravijo jim pisateljice (Zovu ih književnicama)*; je tudi soavtorica več učbenikov in priročnikov.

Jernej Kaluža in Robert Bobnič: Principi selekcije glasbe na slovenskih radijskih postajah

V prispevku bova analizirala prisotnost, vlogo ter uredniške principe odbiranja glasbe na nekaterih najbolj poslušanih slovenskih radijskih postajah. V analizo, ki temelji na poglobljenih intervjujih z glasbenimi uredniki in ostalimi vratarji v slovenskem medijskem prostoru, bodo vključeni tako javni kot komercialni radiji. Uredniški principi, ki oblikujejo značilno zvočno krajino slovenskih radijev - ki jih zaznamuje prevlada lokalnemu okusu prilagojenega izbora globalnega popa, glasba iz regije (držav nekdanje Jugoslavije) in domače zabavne klasike - nikakor niso samoumevni in so sopogojeni s kompleksnim sovplivanjem različnih dejavnikov: z regulacijo medijev (sistemom kvot), interesi različnih vplivnih akterjev (lastnikov glasbenih postaj, glasbenikov, glasbenih založb itd.), z navadami občinstev, itd. Ugotavljamo, da so principi odbiranja glasbe na slovenskih radijih pretežno konservativni, poskusi eksperimentiranja pa redki, kar otežuje prodor bolj obrobnihih sočasnihih globalnihih glasbenihih trendov (kakor tudi slovenskihih glasbenihih novosti) v programe slovenskihih radijev.

Dr. Jernej Kaluža je doktor filozofije. Od leta 2019 je zaposlen na Centru za raziskovanje družbenega komuniciranja in na Centru za preučevanje kulture in religije na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani. Raziskovalno deluje na področjih kritične teorije ter medijskih in kulturnih študij. Je soavtor publikacije *V senci digitalnih velikanov*, ki tematizira digitalizacijo in internetizacijo slovenskih medijev. Več kot desetletje je delal tudi kot novinar in urednik, med drugim je bil med leti 2016 in 2018 tudi odgovorni urednik Radia Študent.

Robert Bobnič je doktorski študent medijskih študij na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani in raziskovalec na Centru za preučevanje kulture in religije na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani. Njegova področja zanimanja vključujejo študije popularne glasbe in raziskovanje medijskih tehnologij, med drugim avtomatizacije potrošnje v obliki algoritmičnih sistemov, kar je tudi predmet njegove doktorske disertacije.

Špela Bratina: Radio v času pandemije: čas za premislek in inovacije

V raziskavah javnega mnenja v večini držav Evropske unije radiu že tradicionalno pripišejo največjo verodostojnost. V obdobju, ko občinstva zaradi različnih okoliščin bežijo od novic, pa se mora tudi radio boriti za pozornost. V vrhuncu pandemije, ko so se čez noč spremenile navade ljudi, je to vplivalo tudi na poslušanost radia. Najbolj očitna sprememba je pomik jutranje konice v dopoldne, saj so se ljudje zbudili kasneje in se pogosto niso vozili v službo. Radio je prilagodil ponudbo, spremenil programske vsebine in poudaril še druge pomembne vidike radia: predvsem je izhajal iz skrbi za skupnost. V tej skrbi ni nastajal le informativni program. Prilagodili smo tudi razvedrilni program, organizirali serijo koncertov in drugih spodbud, ki so vse nagovarjale ljudi v stiski. Nekaj prostora pa je bilo tudi za inovacije. Del inovacij je reševal delovne procese. Uredništvo je moralo čez noč organizirati delo na daljavo, zagotoviti ločene ekipe in pogosto tudi improvizirati. V trenutkih, ko je zaradi okužb primanjkovalo sodelavcev, so

na pomoč priskočili tudi novinarji iz drugih uredništev. Informativne oddaje so na primer vodili tudi novinarji športne redakcije. Veliko novinarskega dela je bilo opravljenega od doma. Nekaj inovativnih rešitev pa je bilo tudi na področju vsebin: predvsem sta bila dobro sprejeta Kronika plus, dokumentarni dodatek Jutranji kroniki, pa Koronavirus podkast, ki je služil kot nekakšen tematski radijski program z raznovrstnimi vsebinami, povezanimi s pandemijo.

Špela Bratina je novinarka informativnega programa Radia Slovenija, najpogosteje v vlogi voditeljice osrednjih informativnih oddaj. Večji del pandemije je opravljala tudi delo urednice informativnega programa.

Panel bo moderirala Maja Krajnc.

12:30–14:00 odmor

14:00–16:00 okrogla miza

V Sloveniji sta prvi dve leti pandemije sovpadli s političnim režimom, ki nikakor ni bil naklonjen medijem, pa tudi kulturi in umetnosti nasploh. Dogajale so se nenavadne kadrovske menjave, prekinitve financiranja v nekaterih inštitucijah, nepojasnjeni obilni prilivi v drugih, poskusi zakonskih sprememb brez javne razprave, o tem, kaj je »prava« umetnost, so se izrekli ministri in poslanci (oziroma evroposlanke), katerih delovanje naj bi bilo povezano s povsem drugimi resorji... Vse to se zdi precej nepovezano s pandemijo, ki pa je bila »logistično« nadvse prikladen izgovor za politične čistke in sorodne manevre. Hkrati bi težko zanikali, da je tudi slovenski prostor zajela transformacija, ki se morda zdi pisana na kožo takratni vladajoči politični konstelaciji, a vendarle presega njen vpliv in se povrhu gladko vklaplja v sliko globalnega stanja. Tudi v slovenskem prostoru se razrašča kultura diskreditacij, argumentirano razpravo izriva sovražni govor, za javni interes pa se skrbi z metodami, ki so vsaj v nekaterih primerih presenetljivo podobne cenzuri.

V okviru simpozija bomo izvedli okroglo mizo, na kateri bodo naši sogovorniki razmišljalo o tem, kako je obdobje pandemije zaznamovalo slovenski film, radio in televizijo, povprašali pa jih bomo tudi, kakšno držo so po njihovem mnenju zavzeli slovenski filmski, radijski in televizijski ustvarjalci pri krojenju družbenega dojemanja pandemije in njenega upravljanja. Z nami bodo Marcel Štefančič, jr., Darko Štrajn, Boris Vezjak in Miran Zupanič. Pogovor bo moderirala Polona Petek.

Marcel Štefančič, jr., je filmski kritik *Mladine* in avtor stotih knjig, med katerimi so tudi *Maškarada (Strašne fantazije slovenskega filma)*, *Hitler – kako je preživel*, *Slovenski film 2.0 (Kritična enciklopedija slovenskega celovečernega filma 1991-2016)*, *Črna knjiga kapitalizma*, *Klič F za film*, *Zombi (Od Romera do Romera)*, *Ivan Cankar (Eseji o največjem)*, *Če umrem, preden se zbudim (Klasično obdobje filma noir)*, in *Zadnji film (Vzpon in propad novega Hollywooda)*.

Darko Štrajn je bil direktor in raziskovalec na Pedagoškem inštitutu, kjer je še vedno sodelavec v programski raziskovalni skupini za edukacijske raziskave. Poleg tega sodeluje tudi s podiplomsko fakulteto za humanistične študije AMEU – ISH in Akademijo za umetnost Univerze v Novi Gorici. Je dolgoletni sodelavec revij *Ekran* in *Kino!*. Med šestimi doslej objavljenimi knjigami se tri v celoti ali delno

posvečajo problematiki filma in vizualnih medijev: *Melodrama – žanr sreče in obupa* (1989), *From Walter Benjamin to the End of Cinema* (2017) in *Ali eksistenca ali subjekt?* (2022).

Boris Vezjak je izredni profesor za filozofijo in predava na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete v Mariboru in na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Znanstveno in strokovno se ukvarja z različnimi področji humanistike in družboslovja, od katerih večino tudi predava, od zgodovine filozofije do medijske in družbene analize ali teorije argumentacije. Na svoji spletni strani redno komentira anomalije slovenskega medijskega prostora.

Miran Zupanič je scenarist in režiser, redni profesor za filmsko režijo na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani. Za svoje filmsko delo je prejel vrsto domačih in tujih nagrad, med drugimi tudi nagrado Prešernovega sklada. Bil je predsednik Nacionalnega sveta za kulturo, med leti 2016 in 2017 pa tudi predsednik Programskega sveta RTV Slovenija.

16:00–16:30 odmor

16:30–18:00 raziskovalni projekt študentov AGRFT: *Slovenski film in televizija med pandemijo*

Kaja Brina Uršič: Kako je obdobje pandemije vplivalo na produkcijo slovenskega filma?

V svojem prispevku skušam na osnovi preučeni pisnih in avdio-vizualnih virov orisati, kako je obdobje pandemije vplivalo na produkcijo slovenskega filma. Zanimalo me je, kakšne prilagoditve so bile potrebne, da je produkcija stekla dokaj normalno in kaj je »normalno« pomenilo v kontekstu realizacije filmskega dela v času pandemije. Kako je izgledal tipičen dan na snemanju? Kakšne prilagoditve in ukrepe je morala filmska industrija sprejeti, če je želela omogočiti snemalne dneve in hkrati zadostiti takratnim pogojem za zajezitev epidemije? Ali je bilo sploh mogoče upoštevati vse ukrepe, ki jih je takrat predstavila slovenska vlada? Kako so ukrepi, predvsem zaprtja družbe, vplivali na produkcijo slovenskega filma? Kaj je to pomenilo v praksi? Kako se je to odražalo tudi naprej, v potovanju filmov na festivale? Kakšne prilagoditve in odločitve je moral zaradi tega sprejeti režiser? Ali je pandemija posledično vplivala tudi na ustvarjalni vidik slovenskega filma? Odgovore na ta vprašanja sem poskušala pridobiti skozi pogovor s producentko Ido Weiss in režiserjem Slobodanom Maksimovičem, ki sta soustvarila prvi slovenski božični film *Kapa*, katerega premiera je bila zaradi pandemije zamaknjena.

V drugem delu prispevka bom orisala, kakšni filmi so se snemali med pandemijo, ter poskušala ugotoviti, zakaj po dveh letih pandemije v Sloveniji še vedno nimamo filma, ki bi naslavljala to obdobje bolj eksplicitno. V slovenskih gledališčih je bilo moč opaziti določene znanilce pandemičnega obdobja kot del predstave, postavljene v ta čas, medtem ko v slovenskih filmih tega ni bilo zares opaziti. Izjema je prihajajoči film *Vzornik*, katerega dogajanje je postavljeno v leto 2021 ter naslavlja ponovno odprtje šol po epidemiji. Ali Slovenci enostavno ne želimo spomina na pandemijo v svojih filmih ali pa ta opomnik prihaja šele z zamudo in lahko filme, ki naslavljajo covid, pričakujemo v prihodnjih letih?

Kaja Brina Uršič je študentka filmskih in televizijskih študijev na UL AGRFT.

Blaž Andrašek: Sprejem slovenskega filma: Kako je pandemija vplivala na navade občinstva in dostopnost slovenskega filma?

Pandemija je produkciji slovenskega filma dodatno otežila delovanje, ki ga že več let zavirata močno pomanjkanje finančnih sredstev in nekoherentno delovanje filmskih in televizijskih institucij. Skozi bogato zgodovino slovenskega filma je tako prišlo do očitnega razkola med avtorji in percepcijo gledalcev. S tem pa se je slovenski film formiral v svoj žanr, ki ga spremlja negativna konotacija, pripisana s strani generalnega občinstva.

Prispevek prek moderne teorije sprejema analizira okoliščine in navade slovenskega občinstva pri odnosu do slovenskih vsebin ter predvsem, kako je na razmerje vplivala nepredvidena okoliščina – pandemija koronavirusa. Gledalci so se ob nezmožnosti ogleda vsebin v kinematografih zatekli k vse bolj popularnim spletnim platformam videa na zahtevo, s tem pa so bili izpostavljeni nekaterim svetovnim standardom filmske produkcije, ki jih težko primerjamo z domačim okoljem. Prispevek analizira, kako se je odzval slovenski filmski prostor, da bi kljub nepredvideni okoliščini ostal relevanten, ter ali je pandemija dodatno spodbudila izumiranje kinodvoran ali pa je ravno nasprotno dokazala, da so kinematografi ključni del filmskega prostora in navad občinstva – občinstva, ki si nedvomno želi in tudi potrebuje domače vsebine, ki so ključnega pomena pri gradnji kulturnega prostora in nacionalne identitete.

Blaž Andrašek je študent režije na UL AGRFT.

Dragan Vuković: Vloga televizije v sodobni slovenski družbi v času pandemije Covid-19

V začetku leta 2020, ko se je pandemija slutila na obzorju, si sploh nismo predstavljali, da se bo delovni proces na RTV Slovenija tako korenito spremenil. Naenkrat ekip ni bilo več možno pošiljati na teren po izjave na ustaljen način, ampak so morali novinarji in ustvarjalci programa iskati alternative. To so bili glavni razlogi za spremembe delovnih procesov, saj je bilo potrebno popolnoma na novo postaviti način komunikacije udeležencev v medijih in ustrezno obdelane materiale posredovati javnosti. Povečalo se je število videokonferenčnih prenosov, komunikacija je potekala prek različnih spletnih orodij, kot so Skype, Zoom, Teams ipd. V prispevku bo predstavljena vsebina naloge z naslovom *Vloga televizije v sodobni slovenski družbi v času pandemije Covid-19*, ki sem jo pripravil v okviru študija. RTV je med pandemijo odigral ključno vlogo in brez kakršne koli tekmovalnosti pokazal, zakaj obstaja v slovenskem medijskem prostoru in da je ustanovitelj ta zavod premišljeno oblikoval ter mu predpisal njegove vloge. Po drugi strani pa se vsi zavedamo, da dela svojega poslanstva RTV ne opravlja, kot mu je predpisano. Trenutno (maj 2022) smo priča stavki ustvarjalcev na RTV, ker so uporabniki storitev naše hiše začeli širiti idejo, da smo zanič. Ali jim je to predlagala politika ali pa je politika samo prevzela ulično naracijo, pravzaprav ni pomembno. Pomembno je, da je neargumentirana in v bistvu zelo naivna razprava popolnoma prevladala: ustoličila se je v parlamentu, na družbenih omrežjih, v javnosti. »Neodvisnost«, »uravnoveženost«, »profesionalnost« so pojmi, za katere nihče več ne ve, kaj sploh pomenijo, čeprav se nenehno opleta z njimi. Te izpraznjene besede so postale hipersonične rakete, s katerimi se strelja na kompleks zgradb ob Kolodvorski ulici, kjer imajo preveč zaposlenih, kot pravi ulica, in odločno premalo dvigal, kot pravimo mi.

Dragan Vuković je študent televizijske režije na UL AGRFT in redno zaposlen na RTV Slovenija od aprila 2020 v organizacijski enoti TV produkcija kot skrbnik produkcijskih sistemov in aplikacij.

Panel bo moderiral Kristian Božak Kavčič, študent filmskih in televizijskih študijev na UL AGRFT.

18:00–18:30 odmor

18:30–20:00 4. vabljeno predavanje

Marcel Štefančič, jr.: Filmska revolucija

Marcel Štefančič, jr., bo v sklepnem predavanju simpozija razmišljal o tem, zakaj film nobene krize ne vrže stran.

Mag. Marcel Štefančič, jr., je filmski kritik *Mladine* in avtor stotih knjig, med katerimi so tudi *Maškarada* (*Strašne fantazije slovenskega filma*), *Hitler – kako je preživel*, *Slovenski film 2.0* (*Kritična enciklopedija slovenskega celovečernega filma 1991-2016*), *Črna knjiga kapitalizma*, *Klič F za film*, *Zombi* (*Od Romera do Romera*), *Ivan Cankar* (*Eseji o največjem*), *Če umrem, preden se zbudim* (*Klasično obdobje filma noir*), in *Zadnji film* (*Vzpon in propad novega Hollywooda*).

Razpravo po predavanju bo moderirala Maja Krajnc.